

7. Georgian Wine Association [Електронний ресурс]. - (2022) / Wine Tourism in Georgia: Trends and Statistics
8. National Wine Agency of Georgia [Електронний ресурс]. - (2022) / Annual Wine Industry Report. URL - <https://wine.gov.ge/En/Files/Download/14271>

*Володимир Худоба, к.з.н., доцент, Оксана Худоба, аспірантка
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського*

ВИКОРИСТАННЯ ГІС ДЛЯ ОЦІНКИ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Сучасне суспільство знаходиться на етапі переходу від індустріальної до інформаційної стадії свого розвитку, модернізація та діджиталізація торкнулася усіх сфер життєдіяльності людства та вплинула на свідомість кожного із нас. Відбуваються зміни у сприйнятті навколишнього світу, переосмисленні життєвих цінностей та виборі пріоритетів

Такі зміни також не оминули туристичну сферу. Дедалі більше туристів під час своїх мандрівок використовують гаджети, віддають перевагу електронному бронюванню, користуються різноманітними онлайн сервісами, путівниками та інформаційними технологіями, які відкривають перед ними нові можливості. Важливу роль у цих процесах відіграють сучасні геоінформаційні технології та геоінформаційні системи (ГІС).

Геоінформаційні технології (ГІТ) – це сукупність методів, технічних та програмних засобів, що мають справу з географічно координованою інформацією (просторові дані) і забезпечують формування на її основі інформаційних продуктів, наділених корисними споживчими властивостями. Сучасні ГІТ надають широкий спектр можливостей для аналізу цієї інформації та подання її у зручному для користувача вигляді: цифрових карт, серій карт, атласів, графіків, діаграм, профілів тощо [1].

Геоінформаційна система представляє цифрову інформацію певних характеристик туристичних систем, яка згрупована у певні блоки та призначена для відображення та аналізу інформації за допомогою спеціалізованих комп'ютерних програм. Це дає змогу не тільки бачити просторову інформацію на екрані комп'ютера, але і виконувати потрібні розрахунки та здійснювати аналіз за наявною цифровою інформацією [2].

Для ефективного розвитку туристичної галузі регіону необхідно оцінити його туристичний потенціал, що в перспективі дасть можливість використовувати усі туристичні ресурси для розвитку різних видів туризму та визначити основні їх центри.

Мета роботи – вивчення можливостей використання ГІС для аналізу туристичного потенціалу регіону.

Туристичний потенціал регіону це сукупність туристичних ресурсів, об'єктів та властивостей території, які використовують або можуть використовувати у туристичній діяльності. Основними компонентами туристичного потенціалу регіону є географічне положення, природні та історико-культурні туристичні ресурси, інфраструктура. Ці складники водночас є і основними групами туристичних ресурсів території [3].

Для оцінки туристичного потенціалу регіону необхідно аналізувати великі обсяги різнопланових статистичних та геопросторових даних, що є складним та довготривалим завданням, вирішити яке можливо за допомогою ГІС. Створення туристичної ГІС має актуальне значення, оскільки дає змогу зберігати та аналізувати різноманітну інформацію, моделювати сценарії розвитку туристичних систем та дестинацій, поднювати геопросторове відображення туристичних ресурсів з базами даних (статистичні дані, економічні показники тощо) на основі чого можна здійснювати оцінювання потенціалу території.

Лідерами на ринку програмно-алгоритмічних комплексів для розроблення ГІС сьогодні є продукти фірми ESRI, інструментальні системи ArcGIS та MapInfo корпорації INTERGRAPH. Водночас для реалізації туристичних ГІТ-застосунків часто використовують платформу GoogleMaps. Для реалізації окремих специфічних задач, наприклад, технологічної

реалізації режимів віртуального туризму створюються спеціалізовані ГІС платформи, яскравим прикладом якої є Cyber GIS [1].

Наповнення туристичної ГІС залежить від поставлених на неї завдань та параметрів, які будуть аналізуватися. При створенні туристичної ГІС використовуються такі вихідні дані та матеріали: топографічні та тематичні карти, земельні плани, дані дистанційного зондування землі, цифрові моделі рельєфу, кадастр об'єктів ПЗФ, відомості про історико-культурні об'єкти та інфраструктуру.

Перевагою ГІС є також можливість упорядкування та узгодження даних для багатокритеріального аналізу туристичного потенціалу, що передбачає одночасне оцінювання різних просторових шарів за вказаними критеріями.

Використання ГІС також допоможе розглянути досліджувану територію з точки зору насиченості окремими туристичними об'єктами та даними, зібраними у процесі дослідження (карти, космічні знімки, статистичні та економічні показники, результати соціологічних опитувань та ін.). Дані з різних шарів дозволять оцінити туристичний потенціал регіону, виділити ареали нових туристичних центрів, визначити їх транспортну доступність та розробляти нові туристичні маршрути.

Створення растрових зображень для візуалізації щільності розподілу окремих туристичних об'єктів можуть бути включені до багатокритеріального аналізу, який дозволить визначити туристичний потенціал, а також локалізацію туристичних об'єктів. На основі цього можна створювати різні тематичні карти, які будуть відображати відомі туристичні об'єкти, що володіють високим туристичним потенціалом та ті, які залишаються поза увагою мандрівників, оскільки їхній потенціал розкритий недостатньо. Завдяки цьому можна запропонувати шляхи та напрями розвитку цих чи інших туристичних об'єктів.

Таким чином, впровадження вказаних інноваційних технологій дасть змогу здійснити комплексну оцінку туристичного потенціалу регіону, створити якісні інтерактивні карти з оновленим інформаційним змістом, проводити ефективний менеджмент туристичної галузі, розробляти нові туристичні продукти відповідно до вимог сучасних туристів.

Список використаних джерел

1. Пасічник В.В., Артеменко О.І., Попик І.В. Геоінформаційні технології, зорієнтовані на потреби різних груп туристів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Інформаційні системи та мережі: збірник наукових праць. 2015. № 832. С. 216–224.
2. Андрейчук Ю.М., Ямелинець Т.С. ГІС в екологічних дослідженнях та природоохоронній справі : навч. посіб. – Львів: Простір-М, 2015. – 284 с.
3. Цесьців Д., Худоба В. Геопросторова організація туристичних ресурсів (на прикладі Вінницької області): монографія. – Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. – 168 с.

*Максим Гедін, к. і. н., доцент
Київський національний лінгвістичний університет*

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА КИЄВА

Вивчення концептуальних засад функціонування туристичної інфраструктури українських міст є недостатньо розробленою темою в сучасній науковій літературі. В нечисленних наукових розвідках науковці акцентують увагу в основному на з'ясуванні сутності та виявленні характерних особливостей туристичної інфраструктури українських міст, а також на аналізі особливостей функціонування готелів. Натомість, питання, пов'язані зі способами та методикою оцінки туристичного потенціалу міста Києва, а також з'ясуванням місця і ролі туристичної інфраструктури в функціонуванні туристичної галузі та в соціально-економічній системі міста Києва розроблені не повною мірою. Актуальність вивчення теоретико-методологічних основ оцінки туристичного потенціалу України зумовлена наявністю проблеми, яка характеризується суперечністю між гострою

потребою підтримки туристичної галузі України, наданням переваги розвитку внутрішнього туризму як основи зростання прибутків від туристичної діяльності України, і недостатністю розроблення концептуальних положень щодо державного впливу на формування туристичного потенціалу.

Як відомо, туристичний потенціал України складається із взаємопов'язаних елементів, зміна одного з них впливає на стан іншої компоненти потенціалу та безпосередньо на туристичний потенціал загалом. Водночас, в багатьох випадках використовується лише формальне визначення туристично-рекреаційного потенціалу, без глибокого аналізу сутності й специфіки взаємозв'язків, що виникають між різнорідними елементами, які входять до складу потенціалу. Тобто, при проведенні аналізу туристично-рекреаційного потенціалу, яке правило, враховуються далеко не всі важливі структурні елементи, що призводить до неповної та неточної кількісної оцінки, а якісна оцінка, взагалі залишається не врахованою. На наше переконання, сутність структуризації туристичного потенціалу полягає у тому, що будучи окремими об'єктами управління складові частини формування туристичного потенціалу в межах впливу суб'єктів його формування утворюють між собою стійкі взаємозв'язки, що дозволило визначити такі основні компоненти туристичного потенціалу: природно-ресурсна, історико-культурна, економічна та соціальна, які взаємопов'язані й взаємодіють між собою.

Туристичну інфраструктуру визначають в тому числі як комплекс видів діяльності щодо створення умов для реалізації туристських послуг. Слушним є також розуміння туристичної інфраструктури як сукупності різноманітних об'єктів, що використовуються для задоволення потреб туристів[3, с. 114]. Якщо в першому випадку акцент ставився на діяльнісному, динамічному аспекті, то в другому випадку наголошується на матеріально-технічному, статичному прояві туристичної інфраструктури[2, с. 155]. Близьким за змістом є і понятійна конструкція «туристична індустрія», яку слід тлумачити як сукупність суб'єктів туристичної діяльності, організаційні структури підприємств харчування, транспорту, торгівлі, закладів культури, освіти, які забезпечують надання послуг, виробництво та реалізацію товарів для задоволення потреб туристів[2, с. 157].

В наш час Київ являє собою унікальне містобудівне утворення, з гармонійним поєднанням системних архітектурних домінант, природних ландшафтів та міської забудови. Пам'ятки Києва різняться за типом, видами та рівнями охоронної систем, один і той же об'єкт може бути водночас пам'яткою історії, архітектури та мистецтва, тому кількість підохоронних об'єктів завжди буде відрізнятися від тої кількості пам'яток, що рахуються загалом. Київ заслужено вважається зеленим містом. У його межах розміщені: 41 територіальне утворення природно-заповідного фонду, зокрема Ботанічний сад ім. академії О. В. Фоміна, Центральний ботанічний сад НАН України, Сиренький дендропарк, Зоопарк і 9 парків-пам'ятників садово-паркового мистецтва; просторі природні і штучні лісопарки і парки, зокрема Пуща-Водиця, Конча-Заспа, Святошинський, національний заповідник «Голосіївський», Центральний (об'єднує 5 парків, розташованих вздовж р. Дніпро), парки Слави, ім. О. Пушкіна, ім. Т.Г. Шевченка, Гідропарк та ін[1 с. 74].

Розвиток туризму в Києві істотно впливає на такі сектори національної економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, банківська сфера, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку і є одним із перспективних напрямів структурної перебудови економіки. Важливими факторами активізації розвитку туристичної і курортної сфери в місті Києві є значний природно-рекреаційний, історико-культурний потенціал і наявність підприємств туристично-курортної сфери[4, с. 12].

За даними опитувань, 67% жителів Києва вважають місто комфортним для туристів. Найважливішими перевагами Києва як туристичного міста визначили привабливу архітектуру, історичні пам'ятки (65%) і багатство української кухні (58%). Також відзначили широкий вибір музеїв, театрів (44%), велику кількість парків (42%), привабливий зовнішній вигляд міста (37%), привітних людей (35%), розвинену мережу закладів харчування (33%), чверть відзначили серед переваг столиці – сучасність міста[4, с. 16-17].

Розглядаючи процес створення або покращення туристичного іміджу Києва, доцільно порівнювати його з аналогічним процесом, який відбувається при створенні або покращенні іміджу держави. Спеціалісти, що досліджують безпосередньо туристичний імідж міст, вважають, що «під іміджем міста можна розуміти історично сформований образ міста як суб'єкта соціальних відносин у системі регіону або країни, обумовлений національними, культурологічними і власне містоутворюючими факторами, який проявляється в супутніх комунікативних атрибутах» [1 с. 70-84].

Для проведення оцінки туристичного потенціалу Києва як правило залучаються такі елементи туристичної інфраструктури: транспорт (наявність як шляхів сполучення, так і сервісно-транспортних установ та організацій різних видів наземного, водного і повітряного транспорту), заклади розміщення (готельного та аналогічного до них типу), СКЗ – санаторно-курортні заклади (санаторії і пансіонати з лікуванням, дитячі оздоровчі табори), комплекси відпочинку (будинки та бази відпочинку, садиби зеленого туризму тощо), заклади харчування, заклади роздрібною торгівлі, заклади культури та розваг, спортивні комплекси, елементи туристично-інформаційної інфраструктури [1 с. 70-84].

Можна визначити такі основні фактори, що підкреслюють туристичну привабливість Києва:

- екологічний (загальний екологічний стан, що склався у місті та характеризується такими показниками, як наявність природних ресурсів, екологічна складова та кліматичні умови, ризики катастроф, рівень розвитку сільського господарства, обсяги споживання свіжої води, скидання забруднених зворотних вод без очищення або недостатньо очищені природні поверхневі водні об'єкти, викиди забруднюючих речовин до атмосфери);

- політичний (показники, що містять інформацію щодо правого регулювання розвитку туристичної діяльності в місті);

- економічний (показники, що відображають рівень інфляції, безробіття, прибутки та ціни на туристичні товари й послуги, обсяг інвестицій в основний капітал, вклад туристичної сфери в макроекономічних показниках);

- інфраструктура (показник, що свідчить про стан автошляхів і зв'язку, готельних комплексів, закладів харчування та проведення дозвілля, застосування комп'ютерних технологій, мережі Інтернет, комунікаційних технологій, транспорту (швидкісні поїзди, пароми, літаки));

- соціальний (показники, що характеризують демографічний стан у місті, тобто рівень природного приросту, наявність субкультур у місті, кількість безробітного населення до працездатного, працездатного та непрацездатного віку);

- культурний (кількість загальноосвітніх навчальних закладів, ЗВО, книжковий фонд бібліотек, кількість місць для глядачів у залах демонстрування фільмів, кількість місць у клубних закладах).

Наявність зазначених факторів зумовлює необхідність можливості оцінювання туристичної привабливості Києва для виявлення найперспективніших напрямів розвитку туристичної галузі, що дасть змогу сформувати в майбутньому ефективну стратегію розвитку туризму шляхом її підтримки та стимулювання на державному рівні [5 с. 57-58].

Підсумовуючи зміст запропонованої моделі комплексної оцінки туристичних ресурсів, слід підкреслити, що найважливішим ефектом від її реалізації є те, що завдяки їй з'явиться об'єктивна, актуальна і динамічна база даних про стан туристичних ресурсів і територій, їх кількісні і якісні характеристики, динаміка змін в процесі розвитку. Таким чином, розробники програм розвитку туризму зможуть отримати актуальні і необхідні дані, що дозволить підвищити ефективність програм, значно знизити витрати на збір інформації про стан туристичних ресурсів, набагато спростить розробку програмних заходів і схем розвитку туристичної діяльності.

Проведений аналіз компонентної структури туристично-рекреаційного потенціалу Києва дає можливість стверджувати, що Київ має всі можливості для розвитку туристичної індустрії, інтеграції у світовий туристичний простір. Це великий туристичний центр країни, в

якому зосереджені історико-культурні пам'ятки не лише всеукраїнського, а й світового значення. Київ має потужний природний рекреаційний потенціал для розвитку рекреаційної діяльності і туризму. Рекреаційні ресурси зосереджені практично на всіх категоріях земель за основним цільовим призначенням. Однак площа земель відповідних категорій недостатня і значно поступається нормативам прийнятих в країнах Європейського Союзу. Потрібно приступити до розроблення проектів землеустрою щодо організації і визначення меж територій рекреаційного призначення.

Список використаних джерел

1. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
2. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : навчальний посібник. Суми : Управлінська книга, 2003. 278 с.
3. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг. Київ : Альтапрес, 2002. 436 с
4. Шищенко, П. Київ – місто і природа. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2002. № 29-30. С. 2-30.
5. Юхновська Ю. О. Методичні підходи оцінки туристичного потенціалу України та регіонів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Київ, 2019. Т. 30 (69). № 4. С. 54–59.

Діана Цесьців, к.г.н., викладач

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Туристичні об'єкти є важливим явищем для туризму, оскільки відіграють особливу роль у створенні регіонального туристичного продукту. Очікування учасників туристичного руху та туроператорів еволюціонують, що призводить до змін у ринку туристичних атракцій, що вважається складним і ефективно керованим туристичним продуктом.

У вітчизняних наукових дослідженнях є певна теоретико-методологічна база досліджень різних аспектів використання туристичних ресурсів територій, основні положення якої викладені у працях В. Бабарицької, О. Бейдика, Т. Божук, Ж. Бучко, І. Волошина, Г. Денисика, М. Дністрянського, А. Доценка, Л. Ільїна, С. Іщука, С. Кузика, Н. Крачила, О. Любіцевої, М. Мальської, П. Масляка, О. Міщенко, Я. Олійника, В. Петліна, М. Пістуна, А. Степаненка, Л. Царика, О. Шабля, П. Штойка та ін.

Про проблеми територіальної організації розвитку туризму в різних регіонах України зустрічаємо у працях Л. Атаман, Ю. Афанасьєва, І. Волошина, А. Гудзевича, В. Грабовецького, Я. Дашкевича, В. Євдокименка, Я. Ісаєвича, В. Кифяка, А. Кізюн, В. Кравціва, М. Лепкого, Р. Лозинського, О. Любіцевої, С. Макарчука, Т. Олексійчук, Є. Панкової, Н. Паньків, А. Романіва, М. Рутинського, Р. Сливки, В. Стафійчука, В. Худоби та ін.

Зважаючи на різноманітні природні туристичні ресурси, а також багату історико-культурну спадщину, Україна володіє не лише великим туристичним потенціалом, а й має чудові можливості для формування та розвитку дестинацій лікувально-оздоровчого, екологічного, пригодницького, пізнавального та інших видів туризму.

Проте в останні десятиліття інтенсивно проводяться дослідження в галузі розвитку методик оцінки туристичного потенціалу, створюють нові і розробляються покращені на основі наявних. Розглянемо ці приклади.

Специфіка туризму зумовлює необхідність виділення окремого підходу до розуміння та класифікації туристичних ресурсів. Оскільки поняття рекреації є ширшим за поняття туризму, то будь-які туристичні ресурси можна вважати рекреаційними, однак не усі рекреаційні ресурси